

ПОЗОРИШТЕ.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

ИЗЛАЗИ ЧЕТИРИ ПУТА НА НЕДЕЉУ НА ПО ТАБАКА. — СТОЈИ ЗА НОВИ САД 40. А НА СТРАНУ 60 НОВ. МЕСЕЧНО. — ЗА ОГЛАСЕ
НАПЛАЂУЈЕ СЕ ОД ЈЕДНЕ ВРСТЕ 3 НОВ. И 30 ЗА ЖИГ СВАКИ ПУТ.

ДОПУНЕ И ИСПРАВКЕ ЗА „ГРАЂУ ЗА ИСТОРИЈУ СРП. ПОЗОРИШТА“

од Јована Ђорђевића.

(Наставак.)

За што смо дакле покрај толике помоћи, коју смо имали на расположењу, ипак остали тако малени, тако сиромашни у сваком погледу?

За то, што нисмо имали никаква устројства, никаква средишта, никаквих вођа, рецју нисмо били народ.

Од г. 1790. па све до 1837. нисмо имали ни једног народног сабора, па и овај једино ради избора митрополита. У том погледу не стојимо боље још ни данас, године 1874. — Сабор темишварски г. 1790. поднео је влади многе корисне предлоге за унапређење народне просвете, и те је цар Леополдо II. одма идуће године са врло незнатним изузетком све одобрио: али царска та решења народу никад нису била издата, нису никад ступила у живот.

Није овде место испитивати, је ли томе крива ондашња влада, или ондашњи главар српске јерархије (в. Срб. Лет. 1861. I., стр. 144.), или обоје скупа; доста је, да навестимо, да је тиме просвети народној грдна штета нанесена, која се више накнадити не може.

Допуштено је било, да се оснује народна штампарија; па у место да је добисмо још 1791. године, где год у средини нашега народа морадосмо све до г. 1837. путовати чак у Бечи у Будим, ако смо хтели ма само један српски листић наштампати. Тек 1830. ускрену мала приватна штампаријица у Гор. Карловцима; тек г. 1832. изиђе прва штампана књига у Н. Саду, а за њом друга истом г. 1837.; у Задру изиђе прва српска књига г. 1838., у Сегедину г. 1841., у Суботици г. 1846; у Ср. Карловцима и у Загребу 1848.; у Земуну г. 1849. (пресељена из Ср. Карловаца); опет у Н. Саду г. 1850. (пресељена из Зе-

муна.) Од свију ових штампарија једино је новосадска мало живље радила, па и она тек од г. 1837., а дотле нам је најближи био Беч и Будим! Колико је ту морало бити излишна трошка и дангубе!

Одобрено је било, да се већ 1793. заведе у Карловцима семинарија; код сваког владике по једна главна народна школа; осим тога за ђаке тридесет и две стипендије. — И ово су остала све сама „*ria desideria!*“ А шта би било, да је све то у живот ступило, да смо већ с почетком овога века из семинарије добијали изображене, учене свештенике; да су се главне народне школе преобратиле у толико гимназија? Кад нам је скоро сва интелигенција наша на оној страни изишла само из две гимназије, карловачке и новосадске, које су основали приватни људи, Сабо и Вуковић: колико би смо били напреднији, да смо имали седам таквих гимназија, и да је те цео народ основао и потпомагао?

Али кад се већ и од самог имена народног сабора зазирало, кад нису ни закључци темишварског сабора били извршени, ни доцнији сабори сазивани, и кад по томе као народ за школу и књигу ништа нисмо могли учинити: могли смо бар као општине, као корпорације. Ту нам бар није одозго нико сметао. Гимназије, карловачка и новосадска, потврђене су од царства као гимназије општине карловачке и новосадске. Таких и још богајих општина имали смо доста, и у њима доста имућних, родољубних, дарекљивих грађана. Па за што се то свуда није покушало, што је могло бити у Карловцима и Новоме Саду.

За то, што они, који су могли, нису хтели, а који су хтели, нису могли. Отуда су општине радиле свака за се, бринуле се само о својим ситнијим потребама, и од својих доходака куповале куће, земљу, давале новце под интерес, и т. д. Српска деца, којима је далеко било до Новог Сада и Карловаца, ишла су у оближње римокатоличке, лутеранске и калвинске гимназије, где су ретко имала прилике, да што о својој народности чују, па су била у опасности,

ако баш и не, да се у туђу народност прелију (чега је такође бивало), а оно да од туђега духа много у се попримају и до века неки полутани остану. У Темишвару, где је столица српског владике, и где је у ондашњој римокатоличкој гимназији свагда била бар трећина Срба, знам да су и Срби морали ићи у римску цркву. То се исто једном покушало и у Сегедину, али српски парох Стаматовић стаде томе на пут, и наредба би опозвана. (Наставиће се.)

ГРАЂА ЗА ИСТОРИЈУ СРПСКОГ ПОЗОРИШТА.

(Наставак.)

3. „Српски Ајдуци“ (Миљко Мркоњић), драма у 5 чинова, написао Ђ. Малетић.

4. „Цврчак,“ позоришна игра у 5 чинова, по Ж. Сандовом роману написала немачки Бирх-Фејферова, превео А. Шеноа.

5. „Лек од пуница,“ шаљива игра у 1. чину, написао шпански Дон Мануел Хуан Дијана, с немачког превео Ј. Ђорђевић.

6. „Шаран,“ шаљива игра у 1. чину, написао Ј. Јовановић.

7. „Милош Обилић,“ драма у 5 чинова, написао др. Ј. Суботић.

8. „Записници Ђаволови,“ позоришна игра у 3 чина, написао француски Араго, с немачког превео Милан Видуловић.

9. „Ајдук-Вељко,“ драма у 3 чина, написао Ј. Драгашевић.

10. „Херцег Владислав,“ драма у 5 чинова, написао др. Ј. Суботић.

11. „Карло XII. на острву Рујани,“ шаљива игра у 4 чина, написао енглески Шланч, с немачког превео Л. Телечки.

12. „Прехвала,“ драма у 5 чинова, написао др. Ј. Суботић.

13. „Сплетка и љубав,“ драма у 5 чинова, написао Шилер, превео Ј. Ђорђевић.

14. „Лудница,“ шаљива игра у 1. чину, написао француски Десажер, превео Ђ. Поповић.

15. „Валерија,“ позоришна игра у 3 чина, написао француски Скриб, превела Јелена Д. Матића.

16. „Војнички бегунац,“ позоришна игра у 3 чина, написао мађарски Сиглигетија, превели Рада Стратимировић и Ј. Ђорђевић.

17. „Мишел Перен,“ шаљива игра у 2 чина, написао француски Мелвиљ, с немачког превео Л. Телечки.

18. „Низ бисера,“ позоришна игра у 2 чина, написао немачки Холтај, превео Спира Димитријевић Которанин.

19. „Госпође и хусари,“ шаљива игра у 3 чина, написао пољски гроф Фредро, превели Л. Телечки и Ј. Ђорђевић.

20. „Стари бака,“ позоришна игра у 3 чина, написао мађарски Сигетија, превели Ј. Ђорђевић и Лаза Илић.

21. „Тамница,“ шаљива игра у 4 чина, написао немачки Бенедикс, превео и посрбио Лаза Телечки.

22. „Чаша воде,“ позоришна игра у 5 чинова, написао француски Скриб, превео Владислав Вежић.

1 8 6 9.

23. „Звонимир,“ драма у 5 чинова, написао др. Ј. Суботић.

24. „Вежбања за брачни живот,“ шаљива игра за једну особу, написао немачки Жене, превео и посрбио Ј. Ђорђевић.

25. „Нови племић,“ позоришна игра у 5 чинова, написао немачки Гернер, превео и посрбио Л. Телечки.

26. „Први састанак,“ шаљива игра у 1. чину, написао француски Скриб, с немачког превео и посрбио Илија Вучетић.

27. „Он није љубоморан,“ шаљива игра у 1. чину, написао немачки Елц, превео и посрбио Л. Телечки.

28. „Расејани,“ шаљива игра у 1. чину, написао немачки Коцебу, превео и посрбио Ј. Ђорђевић.

29. „Потурица,“ драма у 4 чина, написао Иван Кукуљевић Сакцински.

30. „Два тестаментa,“ позоришна игра у 3 чина, написао (?), с немачког превео и посрбио Дим. Јоксич.

31. „Јованка што плаче и Јованка што се смеје,“ позоришна игра у 4 чина, написао француски Диманоар, превео Ђ. Максимовић.

32. „Немања,“ драма у 5 чина, написао др. Ј. Суботић.

33. „У лажи је плитко дно,“ шаљива игра у 3 чина, написао талијански Голдонија, превео и посрбио Ђ. Максимовић.

34. „Цар Петар велики као лађар,“ шаљива игра у 2 чина, написао француски Мелвил, превео М. И. Стојановић.

35. „Доктор Робин,“ шаљива игра у 1. чину, написао француски Премареј, с немачког превео Ј. Ђорђевић.

36. „Жена што скаче кроз прозор,“ шаљива игра у 1. чину, написао француски Скриб, превео др. Лаза Костић.

37. „Бранивој кнез захумски,“ драма у 5 чина, написао др. М. Полит-Десанчић.

38. „Источно питање,“ шаљива игра у 1. чину, написао Милорад П. Шапчанин.

39. „Краљева сеја,“ драма у 4 чина, написао др. Милан Јовановић.

40. „Црна краљица,“ позоришна игра у 3 чина, написао Ј. Фрајденрајх.

41. „Чизмар као вампир,“ позоришна игра у 3 чина, написао мађарски Сигетија, превео и посрбио Ј. Ђорђевић.

(Наставиће се.)

И Д И С Т И Њ И

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(„Записници ђаволови,“) тај радо гледан комад приказан је на нашој позорници 17. марта. Представа је у целини прилично добро испала, а ишла би била још много боље, да су неки од представљача мало више сећали се што су, па да су мало боље пазили на финоћу и лакоћу у кретању и говору. У комаду таке врсте много стоји до финог кретања и лаког, лепог говора. То треба да при своји себи сваки прави глумац, који жели, да се достојан покаже тога имена. Неотесано кретање и тежак говор, као да се свака реч глумцу кљештама вади из уста, најмање приличи у финим конверзацијоним комадима. Па ипак је то неким нашим глумцима девета брига. Они не ће ни толико да разбирају, да ли су у салону, или у крчми, па отуда и долази то, да се често у салону владају као да су у крчми, а у крчми опет као да су у салону. Све на свету има неке своје законе, па тако и позорница, тај сеет у маломе, те се с тога не сме о њих огрешити ни један глумац, коме је збиља стало до позоришне уметности. Ми за сада не ћемо спомињати никога, у нади, да ће се сваки сетити коме је чела за кљобуком, па да ће тако боље пазити шта ради на позорници; не помогне ли ова наша пријатељска опомена, то ће мо онда нештедице изнети на пазар свакога, који год узима позориште и позоришну уметност за неку шалу или лакрдију. Sapienti sat, или на просто српски: Паметном је комарац музика!

—р.

П О З О Р И Ш Т Е.

(Народно позориште у Загребу.) У народном позоришту у Загребу одређен је за време од 6. до 18. априла

овај ред позоришних представа: У понедеоник 6. априла: „Смушењак.“ — У уторак 7. априла: „Криспино и Кума,“ (опера, први пут). — У среду 8. априла: „Криспино и Кума“ (опера). — У четвртак 9. априла: „Квазимодо, звонар цркве нотрддамске.“ — У суботу 11. априла: „Криспино и Кума,“ (опера, у корист певача Новака). — У недељу 12. априла: „Рабага“ (први пут). — У понедеоник 13. априла: „Нежност и простота“ и „Добар вече,“ (први пут). — У уторак 14. априла: „Риголето,“ (опера.) — У среду 15. априла: „Криспино и Кума,“ (опера.) — У четвртак 16. априла: „Месечњаци,“ (први пут, у корист глумца Ј. Племенчића) — У суботу 18. априла: „Љубав и злоба,“ (опера, у корист певачице Ерлесбекове.)

* (Народно позориште у Београду.) У народном позоришту у Београду одређен је за месец април о. г. овај ред представа: У понедеоник 1. априла: „Маркова сабља.“ — У уторак 2. априла: „Распикућа.“ — У петак 5. априла: „Укроћена горонад“ (први пут.) — У недељу 7. априла: „Граничари.“ — У среду 10. априла: „Љубавно писмо“ (први пут) и „По енглески.“ — У петак 12. априла: „Добросретница.“ — У недељу 14. априла: „Херцег Владислав.“ — У среду 17. априла: „Емилија Галотијева“ (први пут.) — У петак 19. априла: „Поштењаци.“ — У недељу 21. априла: „Сеоска школа.“ — У уторак 23. априла: „Црна краљица.“ — У петак 26. априла: „Новинари“ (први пут.) — У недељу 28. априла: „Добрила и Миленко.“

Замена: „Ручаћу с мајком.“ — „Два кандидата.“ — „У петак.“ — „Париска сиротиња.“

Издаје управа српског народног позоришта.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

51. ПРЕДСТАВА.

У П. ПРЕТПЛАТИ 7.

У НОВОМЕ САДУ У УТОРАК 2. АПРИЛА 1874.

МИЛОШ ОБИЛИЋ.

Драма у 5 чинова, од дра Јована Суботића.

О С О Б Е:

Цар Лазар	Луквић.
Југ Богдан	Марковић.
Вук Бранковић	Ружић.
Милош Обилић	Недељковић.
Вукосава Обилићка	Д. Ружићка.
Мара Бранковићка	Ј. Маринковићка.
Бановић Страиња	* * *
Стеван Мусић	* * *
Срђа Злопоглеђа	Рашић.
Милан Топлица	Сајевић.
Иван Косанчић	Петровић.
Бошко Југовић	Добриновић.
Јевросима, вукосавина	Ј. Поповићева.
Јерина, марина	Л. Харићева.
Мурат, цар турски	Зорић.
Бајазит, његов син	Марковић.
Осман, везир	Пенић.
Јусуф-паша	Суботић.

Више кнезова, војвода, дворана, Турана. Време 1387. Збива се у Крушевцу, Косову и Приштини.

Како је већ истекла прва претплата, то се умољавају они наши поштовани претплатници, који у име друге или треће рате што дугују, да тај дуг свој што пре изводе намирити.

Улазнице се продају у писарници позоришној (стану матичином) од 9—12 пре подне и од 3—5 сахата после подне, а после на каси.

Поједини бројеви овога листа продају се обдан по 5 н. а. вр. у српској народној задружној штампарији, у позоришној писарници и у вече на каси.

ПОЧЕТАК У 7 И ПО А СВРШЕТАК У 10 И ПО САХАТА.